

Forostyuk T.V.

*Cand. Sc., associate professor, associate professor of pedagogy,
theory and methodology of elementary education,
Public higher education institution
«Pereyaslav-Khmelnytsky Hryhoriy Skovoroda State Pedagogical University»*

DTHE DEVELOPMENT OF COGNITIVE INDEPENDENT BEHAVIOR OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN

Форостюк Т. В.

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки,
теорії та методики початкової освіти ДВНЗ
«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
мені Григорія Сковороди»*

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Summary. The article covers the peculiarities of the development of junior pupils' cognitive independence. The scientific bases of the development of cognitive independence of junior schoolchildren is described, the existing experience of solving the problem is analyzed and promising ways of its use in the modern school are theoretically substantiated. The author analyzes the psychological and pedagogical literature on the topic of the article and suggests the effective ways to solve the problem. It is proved that interest in learning positively influences the development of cognitive independence of students.

Анотація. У статті висвітлюються особливості розвитку пізнавальної самостійності молодших школярів. Описано наукові основи розвитку пізнавальної самостійності учнів початкової школи, проаналізовано наявний досвід вирішення проблеми й теоретично обґрунтовано перспективні шляхи його використання в сучасній школі. Автором проаналізовано психолого-педагогічну літературу за темою статті та запропоновано ефективні шляхи вирішення проблеми. Доведено, що інтерес до навчання позитивно впливає на розвиток пізнавальної самостійності учнів.

Key words: junior schoolchildren, interest, cognitive independence, lesson.

Ключові слова: молодші школярі, інтерес, пізнавальна самостійність, урок.

Постановка проблеми. Розвиток пізнавальної самостійності молодших школярів – актуальна проблема сучасної школи, оскільки від її розв'язання залежить здатність учнів самостійно навчатися впродовж шкільного життя, а також дорослої людини самостійно вирішувати життєві проблеми в майбутньому. Сформована пізнавальна самостійність є важливою умовою ефективного та результативного навчання та розвитку учнів, а також є кінцевою метою освітньої діяльності, тобто результатом розвитку учнів. Вона дає змогу дитині в процесі освітньої діяльності незалежно та впевнено діяти, досягати бажаних результатів, використовуючи засвоєні знання та сформовані вміння.

Крім того, дитину потрібно навчити самостійно вчитися, вирішувати проблеми, займатися самовдосконаленням, самоосвітою протягом життя. Сформована самостійність впливає потім на ініціативність людини, волю, відповідальність за власну діяльність та поведінку. Паростки розвитку пізнавальної самостійності закладаються в дошкільному віці, а потім активно формуються в молодшому шкільному віці, маючи вплив у майбутньому на особливості діяльності та поведінку людини протягом життя.

До того ж пізнавальна самостійність та активність – це процеси, які є взаємозалежними між собою, а активний характер навчання є основою розвитку пізнавальної самостійності учнів. Варто

приділити увагу цьому питанню, бо робота над розвитком пізнавальної самостійності, зокрема, на уроках української мови в початковій школі має загальноосвітнє та важливе практичне значення.

До того ж зміни в освіті та Новій українській школі спонукають до інноваційних освітніх перетворень, до створення умов для розвитку активної особистості, здатної самостійно й творчо пізнавати світ, самовдосконалюватися, навчатися упродовж життя. До того ж аналіз наукових джерел свідчить, що рівень теоретичної розробленості не відповідає актуальним потребам сьогодення та школи в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оскільки проблема розвитку пізнавальної самостійності учнів є актуальною та важливою, то науковці минулого приділяли увагу її розв'язанню. А сучасні дослідники теж намагаються вирішити це актуальне питання, оскільки від його розв'язання залежить результативність розвитку й навчання дітей.

Проблему розвитку пізнавальної самостійності досліджували А. Дорошенко, А. Фромм, О. Савченко, А. Хуторський, І. Огородникова, А. Асмолов, М. Данилов, Т. Шамова, Н. Половнікова, О. Науменко, П. Підкасистий, Д. Ланн, Т. Абрамова, І. Кон, В. Кроль, Н. Дахно, Е. Кононко, І. Лернер, В. Штейнберг, М. Махмутов та ін.

Аналіз теорії й практики свідчить, що проблема розвитку пізнавальної самостійності

учнів розглядалася науковцями, вивчалися її різні аспекти. Це свідчить про те, що вона є актуальною. Але питання розвитку пізнавальної самостійності молодших школярів на уроках мови потребує подальшого дослідження.

Мета написання статті. Нашим завданням є висвітлення теоретичних основ розвитку пізнавальної самостійності молодших школярів, зокрема, на уроках української мови.

Виклад основного матеріалу. У часи реформування сучасної освіти особливого значення надається розв'язанню проблеми розвитку пізнавальної самостійності. Оскільки науковці стверджують, зокрема І. Лернер, М. Данилов, І. Огородников, що пізнавальна самостійність учнів є найважливішою умовою успіху й результативності в навчанні та розвитку.

До того ж завдання сучасної освіти – це розвиток людини з гнучким розумом, здатним до самостійних міркувань і прийняття правильних незалежних рішень; із блискавичною реакцією на все нове, інноваційним мисленням, баченням; із потребою подальшого пізнання, самопізнання та самовдосконалення; із сформованими практичними вміннями та навичками, творчими здібностями, розвинутою пізнавальною самостійністю. Теорія і практика свідчать, що розум, який є самостійним, не шукає готових рішень, а самостійно й творчо шукає шляхи розв'язання проблеми, інноваційні рішення, нову інформацію. Самостійність як риса особистості характеризується тим, що людина має здатність відповідати за власні вчинки, дотримуватися певної позиції, думати й самостійно приймати рішення без сторонньої допомоги та контролю [4, с. 23].

А ключ до успіху, як свідчить досвід, у самоорганізації людини, у її вмінні організувати, корегувати й контролювати свою діяльність, тобто, у сформованій самостійності, у вмінні вчитися. Відповідно, щоб виробилося вміння вчитися, треба розуміти, для чого потрібні знання, що вони надзвичайно важливі; знати, як оволодіти новою інформацією; уміти організувати себе; розвивати мовлення, пам'ять, увагу, самостійність; намагатися дізнатися більше за темою уроку [1, с. 19].

Тобто, самоорганізація має важливе значення для навчання й розвитку пізнавальної самостійності. Ця ж думка простежується в концепції Ельконіна – Давидова: у молодшому шкільному віці внаслідок спеціального навчання в учнів розвиваються здібності, тобто здатність до самовдосконалення, саморозвитку, самопізнання. Учені зазначають, що дитина за час навчання в початковій школі має набути «уміння вчитися» [17, с. 578].

Оскільки досвід свідчить, що хочеться робити те, що є зрозумілим і цікавим, те, що вмєш робити. Навчання, процес оволодіння знаннями теж для учнів буде цікавим, якщо навчити дитину вчитися, залучити до діяльності. Адже низький рівень активності свідчить про те, що під час освітнього

процесу учні є лише пасивними об'єктами. На думку Н. Дайрі та П. Підкасистого, самостійною треба вважати лише ту роботу, яка потребує від учнів активності.

Крім того, учитель має використовувати в процесі навчання закладене природою дитяче бажання робити все самостійно, активно; сміливо фантазувати; інтерес до гри, а також відкритість до спілкування. До того ж потрібно, щоб вироблялася пізнавальна потреба вивчати навчальний матеріал, а також бажання вчитися з інтересом.

Інтерес до навчального процесу позитивно впливає на розвиток пізнавальної самостійності школярів. Він підтримує бажання самостійно та активно навчатися, є важливою умовою розвитку пізнавальної самостійності учнів.

У процесі аналізу теорії та практики з'ясовано, коли розвивається інтерес до знань, до навчання, за яких умов. З цією метою треба організувати навчання, під час якого школярі мали б змогу займатися самостійним пошуком потрібної інформації, самостійно досліджувати та робити висновки.

Цікавим є взаємозв'язок між самостійністю та активністю. Науковці побачили, що на розвиток пізнавальної самостійності дуже впливає активне пізнання, активна робота та навчання. Адже самостійною вважається лише робота, під час виконання якої учні є активними.

Аналіз наукових джерел дав змогу з'ясувати, що в науці немає єдиного підходу до розуміння та формулювання сутності пізнавальної самостійності. Крім того з'ясовано, поняття пізнавальної самостійності пов'язується з активністю, хоча це не тотожні поняття. Як стверджує О. Скрипченко: «Активність може і не включати самостійності. Можна навести чимало прикладів, коли учень, виявляючи активність у роботі, не виявляє самостійності». Науковець вважає, що під час навчання самостійність виявляється в активності, яку спрямовано «на набування, удосконалення знань, оволодіння прийомми роботи» [11, с. 26].

Адже пізнавальна самостійність і активність розвиваються під час діяльності, а це дуже впливає на її якість і результат. Як стверджують науковці, активне навчання є запорукою розвитку пізнавальної самостійності учнів. А також дієвим засобом, що сприяє підвищенню ефективності навчання, а до того ж показником його результативності, оскільки впливає позитивно на розвиток самостійності учнів; допомагає створити сприятливий мікроклімат на уроці; а ще свідчить про майстерність учителя, вміння організувати інноваційну пізнавальну діяльність. Адже мета діяльності творчого вчителя – творчий розвиток учнів, їх пізнавальної активності та самостійності [7].

До того ж сучасна людина не зможе повноцінно жити без самостійної пізнавальної діяльності, тобто, регулярної самоосвіти. Як свідчить практика, діти, яким 7-9 років, люблять

гратися, це головна їх діяльність, а навчальна діяльність починає лише формуватися. Дії за зразком і аналогією у цей період є ефективними способами під час оволодіння пізнавальною діяльністю.

Але, як вказують науковці, молодші школярі зможуть результативно виконувати пошукові самостійні завдання, якщо створити відповідні умови на уроці. У психолого-педагогічній літературі є інформація про можливість залучення дітей 5-6 річного віку до пошукової діяльності. Тому в початковій школі треба ще більше залучати учнів до пошуку, до самостійного осмислення проблем, до самостійної роботи. До того ж розвиток пізнавальної самостійності молодших школярів – це неабиякі можливості для інтенсифікації навчальної діяльності учнів, а також важлива умова наступності в навчанні та розвитку молодших школярів.

Зокрема, І. Лернер зазначав: «Увага до навичок пошукової роботи в початкових класах, полегшила б процес розвитку учнів, дала б змогу досягти вихідних рубежів значно раніше, забезпечила б прискорення процесу нарощування нових пластів і елементів розвитку на те, чого вже досягнуто. Інакше доводиться приділяти багато часу створенню умов для розвитку пізнавальної самостійності». Тобто, «формувати навички пошукової роботи, а не самому її розвитку» [2, с. 441].

Теоретики та практики переконані, що самостійність треба розглядати у взаємозв'язку з ініціативою учнів, із самостійним пошуком доцільних шляхів вирішення навчальних проблем і завдань. А ще треба заохочувати й стимулювати дитяче бажання, яке виникає в ранньому дитинстві, бажання робити все самостійно.

Наприклад, М. Монтессорі наголошувала, що розвивати самостійність дитини треба обов'язково, зокрема, починаючи ще з раннього віку. А девіз, сформульований педагогом, це звернення дитини до вчителя і звучить він так: «Допоможи мені це зробити самому» [14, с. 61].

Монтессорі вважає, що треба створити необхідні умови для самостійного розвитку дитини [14, с. 62]. Учитель має «вірити, що дитина виявить свою справжню сутність, коли знайде роботу, яка її зацікавить» [14, с. 65].

М. Монтессорі зазначає, що «учитель нічого не робить за дитину, а допомагає досягти всього самостійно» [14, с. 65]. Це сприяє тому, що розвивається пізнавальна самостійність.

Адже коли дитина говорить «Я сам», то це варто лише заохочувати, це важливий стимул, який потрібно розвивати, це паростки розвитку пізнавальної самостійності, які є важливими та необхідними, що сприятиме усвідомленню дітьми власних можливостей, сприятиме впевненості у власних силах. Пізнавальна самостійність передбачає готовність учнів до пошукової роботи, є спрямованою на засвоєння нової інформації.

Для розвитку пізнавальної самостійності вчителі використовують різноманітні методи, зокрема, метод, який називають самостійною роботою учнів. Аналіз наукової літератури свідчить, що в літературі немає єдиного бачення про те, що варто розуміти під самостійною роботою.

Сутність пізнавальної самостійності більшість науковців трактують як здатність і прагнення школярів самостійно вирішувати проблеми, які з'являються, тобто прагнення та вміння пізнавати в процесі цілеспрямованого пошуку [8, с. 2 – 13]. До того ж у сучасній науці вважається, що пізнавальна самостійність проявляється в потребі та вмінні учнів самостійно думати, у здатності швидко орієнтуватися в незнайомій ситуації, бачити задачі і знаходити шляхи їх розв'язання.

Для того, щоб розвивалася пізнавальна самостійність, важливо враховувати умови її розвитку. Так О. Савченко працювала над дослідженням цієї проблеми та запропонувала умови розвитку пізнавальної самостійності: сприяти розвитку наполегливості під час виконання самостійної роботи; сприяти формуванню в молодших школярів пізнавальних потреб; познайомити дітей із наявною системою умінь, прийомами навчання; застосовувати ефективні засоби для керування пошуком учнів у процесі діяльності; запровадити ефективну систему пізнавальних завдань [17].

Крім того, на розвиток пізнавальної самостійності учнів впливає оточення, тобто середовище, у якому дитина знаходиться, у якому виявляє себе як самостійна особистість у процесі взаємодії, впливає організація самостійної діяльності в ранньому дитинстві. Саме під час організації самостійної роботи школярів у школі, як свідчить практика, допускається найбільше помилок, а це впливає на розвиток пізнавальної самостійності учнів.

У дослідженнях науковців відзначаються такі причини: немає чіткої продуманої системи діяльності педагога, у якій би чітко визначався алгоритм прищеплення школярам умінь самостійно працювати; прищеплення умінь і навичок самостійності є дуже важкою діяльністю, яка потребує наполегливої підготовки школярів і педагога; в освітньому процесі спостерігається нерациональне співвідношення самостійних творчих і репродуктивних завдань; учні не володіють прийомами розумової діяльності, а розумовий розвиток, активність і самостійність залежать від володіння цими прийомами.

Учителю варто розвивати такі особливості дитячого розуму: спостережливість, вміння ставити питання, самостійність мислення, допитливість, робити висновки, вміння вирішувати логічні задачі, завдання проблемного й пошукового характеру, порівнювати, брати участь в експериментах, аналізувати, узагальнювати. Готуючись до уроку, учитель має запропонувати учням такі завдання й різноманітні види роботи, які б сприяли розвитку

розумових процесів і пізнавальної самостійності школярів. Також варто продумувати особливості розвитку пізнавальних умінь.

О. Савченко вважає, що пізнавальна самостійність молодших школярів є результатом продуманої системи навчання, внаслідок чого відбувається розвиток самостійності мислення дитини, а також самостійності, що є рисою характеру. Формування здійснюється не внаслідок якогось одного ефективного засобу [17].

О. Савченко радить учителям давати молодшим школярам завдання, для виконання яких потрібне посильне розумове напруження. На думку вченого, у процесі поступового підвищення рівня самостійності учнів відбуватиметься вдосконалення вмінь і навичок. А ще треба поступово змінювати їх роль під час пізнання, а також поступово ускладнювати завдання [16].

А Є. Голант виділив три види самостійності учнів: організаційно-технічна самостійність, самостійність у практичній діяльності, самостійність у процесі пізнавальної діяльності. Науковець вважає самостійність важливою умовою розвитку учнів [5, с.11].

Досліджував проблему розвитку самостійності й М. Данилов, вбачаючи її сутність у тому, що проявляється вона в потребі й умінні школярів самостійно мислити, а також у вмінні орієнтуватися в будь-якій новій ситуації; умінні бачити питання, розуміти задачу та знаходити способи її розв'язання. М. Данилов вважав, що пізнавальну самостійність сформовано, якщо учні зможуть самостійно аналізувати навчальні задачі та зможуть виконувати їх самостійно, а в процесі виконання зможуть висловлювати власну думку, яка не буде залежати від думки інших людей, а також їх розум характеризуватиметься критичністю [6, с. 33].

Самостійність людини, на думку А. Кузьмінського, залежить від змісту людської діяльності, соціальних умов. Учений вважає, що навички самостійності краще будуть формуватися в учнів, якщо будуть ситуації вибору, під час яких учні прийматимуть власні самостійні рішення. Відповідно, якщо ситуації для самостійних рішень буде недостатньо, то людина не зможе самостійно критично мислити, матиме труднощі, приймаючи рішення, буде орієнтуватися на думку інших, часто вважатиме навколишній світ загрозливим [12, с. 45].

Оскільки самостійність – це можливість і потреба покладатися на себе та свої сили, не просити без потреби допомогу в інших, а також незалежно й ініціативно діяти [15].

Самостійність учнів – це керована учнями діяльність, яка сприяє вдосконаленню освіти школярів. У процесі самоосвіти школярі не лише виконують завдання вчителя, а прагнуть продовжувати працювати самостійно. Самостійна творча людина зможе адаптуватися в суспільстві, самостійно знайде правильні відповіді на складні питання, знайде вихід із різноманітних ситуацій.

Людина, яка є самостійною, зможе самореалізуватися та здатна до саморозвитку.

А, наприклад, К. Ушинський наголошував: «Слід постійно пам'ятати, що треба передавати учневі не тільки ті чи інші знання, але й розвивати в ньому бажання і здатність самостійно, без вчителя, засвоювати нові знання» [3, с. 500].

Так, наприклад, на уроках літературного читання варто розвивати пізнавальну самостійність. Адже розвиток самостійності учнів під час навчання їх працювати з художнім твором має особливо важливе значення, оскільки лише досягнуте своєю працею є важливою умовою формування в молодших школярів глибоких переконань, моральних якостей, самостійності, активності та творчих здібностей [9, с. 56].

На уроках позакласного читання в початковій школі варто розвивати пізнавальну самостійність. Ці уроки своєю формою та змістом мають пробуджувати інтерес та бажання дітей самостійно читати книги. Особливо цікавими є нетрадиційні форми занять. Зокрема, цікавими є урок-звіт, усний журнал, урок – КВК (діти ставлять запитання та дають відповіді. З елементами змагання, інсценізації); урок-семінар (обирається журі, головуючий, доповідач, учні пишуть відгуки про прочитану книгу); урок вільного читання (діти приносять книги і потім їх читають на уроці); урок – мозаїка (кожен учень отримує завдання, наприклад, сценка-мініатюра з обраної теми, опитування учнів, вікторина, виступи учнів про роль певного поняття в житті).

Ігрова діяльність – надзвичайно ефективних засіб підвищення якості сприймання учнями художніх творів на уроці читання. Це може бути дидактична гра, різні ігрові ситуації. Педагог у процесі роботи над книгою має підібрати запитання, які сприятимуть тому, що учні будуть думати, порівнювати, робити висновки.

Інтерактивні засоби навчання теж сприяють розвитку активності й самостійності учнів, дають можливість організувати освітній процес так, що майже всі учні залучаються до процесу пізнання, а також мають змогу висловлювати власні думки за певною темою. Позитивно, що кожний учень працює, іде обмін знаннями, інформацією. Це відбувається в атмосфері доброзичливості, поваги, підтримки. У процесі інтерактивного навчання школярі стають не об'єктами, а суб'єктами навчання, почуваються активними учасниками подій. Таким чином формується позитивна мотивація до навчання. Це сприяє саморозвитку та активності.

Цікавим і цінним є інтерактивний метод, який має назву методу побудови «асоціативного куща». Спочатку педагог формулює тему уроку за допомогою одного слова. Учні пропонують згадати, що виникає в пам'яті, те, що стосується цього слова. Діти називають найперші асоціації, а потім – те, що є другорядним. Педагог записує відповіді у вигляді «куща», який з часом «розростається». На уроках цей «кущ» може бути

своєрідною схемою, яка будується учнями під керівництвом педагога.

А найпродуктивнішими інтерактивними технологіями є, зокрема такі: мозковий штурм, метод ПРЕС, метод проєктів, метод гронування (асоціативний куш), мікрофон, акваріум [13, с. 9].

Практика свідчить, що запам'ятовується найкраще те, що підкріплюється пізнавальним інтересом. Аналіз психолого-педагогічної літератури та наукових досліджень дав змогу виділити педагогічні умови, які впливають на те, щоб освітній процес був результативним, щоб розвивалася пізнавальна активність і самостійність: організувати освітній процес так, щоб кожен учень активно залучався в процес самостійного пошуку нових знань; розвивати інтерес до навчання; урізноманітнювати види роботи на уроці та форми занять; формувати пізнавальну потребу; перетворити учня на співавтора уроку; удосконалювати навчальні можливості учнів; практикувати ефективні прийоми (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення тощо); систематично використовувати частково-пошуковий, дослідницький, метод спостереження; підтримувати мікроклімат уроку, сприяти створенню позитивної атмосфери навчання, утвердженню у школярів пізнавальної та комунікативної мотивації; забезпечити систематичний контроль та самоконтроль; удосконалювати зміст навчального матеріалу та урізноманітнювати форми роботи; використовувати фронтальну, індивідуальну, групову, колективну форми, а також роботу в парах змінного характеру; залучати учнів до творчої діяльності [17, с. 578].

Адже коли дитина самостійна на уроці й активно самостійно працює над засвоєнням матеріалу, то тоді вона намагається уважно думати, аналізувати, осмислювати все; у всьому простежується інтерес, допитливість, ініціатива, активна робота на занятті, виконані домашні роботи. Крім того, учні прагнуть доповнювати відповіді інших, аналізувати, порівнювати. Діти намагаються застосовувати теоретичні знання на практиці. У них виникає бажання використовувати різні джерела інформації. Результатом є те, що молодші школярі стають співавторами уроку, а також самостійними й активними особистостями [10].

А ще треба навчити учня вчитися, познайомити з ефективними методами та прийомами роботи, навчити організувати себе під час уроку, під час виконання домашніх завдань; навчити контролювати свою діяльність, оскільки важливим є самоорганізація учнів, цьому треба їх вчити. А ще враховувати, що чим вищим є рівень самостійності дитини на уроці, тим більше задоволення отримує вона від навчання.

У процесі розвитку пізнавальної самостійності важливо враховувати вікові та індивідуальні особливості учнів. Зокрема, у молодших школярів – це допитливість і сприйняття знань, тому варто

стимулювати цю допитливість у процесі роботи. До того ж самоосвіта починається тоді, коли школярі, маючи знання і вміння, з'ясовують, що рівень їх недостатній. І використовуючи самостійну роботу, намагаються знайти додаткову інформацію, щоб компенсувати прогалини, що з'явилися під час навчання.

Тобто, самоосвіта учнів – це навчання, яке допомагає організувати пізнавальну діяльність школярів, формує самостійність як рису людини. Самостійна робота – це робота, яку роблять без допомоги та втручання педагога, використовуючи його завдання.

Особливості самостійної роботи в тому, щоб познайомити учнів із прийомами роботи з новою незнайомою книгою, а також сформувати звичку звертатися до книги, коли виникають запитання.

Під час організації самостійної роботи учнів педагог має створювати школярам ситуації успіху, пропонуючи показати свої напрацювання батькам та однокласникам. Для самостійної роботи можна запропонувати підготувати повідомлення, реферати, доповіді, підбір додаткової цікавої інформації; це може бути участь у конкурсах, іграх, виставах та ін.

Учителю варто приділити увагу зв'язку навчання з пізнавальним досвідом. Варто на кожному уроці здійснювати індивідуальний підхід до учнів, зокрема під час розвитку здібностей та вольових навичок, необхідних у процесі розвитку пізнавальної самостійності.

Робота з книгою теж сприятиме розвитку пізнавальної самостійності школярів, тому на кожному уроці треба прищеплювати любов до читання, інтерес до книги, пропонувати самостійні завдання, які передбачають пошук інформації, роботу з літературою, Інтернетом, походи до бібліотеки, інсценізації прочитаних казок та ін.

Практика свідчить, що в учнів початкової школи буде розвиватися пізнавальна активність і самостійність, якщо залучати їх до самостійного пошуку, до самостійного вирішення проблем, прийняття відповідальних рішень; до самостійного пошуку інформації з додаткових джерел; дбати про урізноманітнення видів і форм роботи; познайомити школярів з прийомами мислення, які вони будуть активно використовувати в своїй діяльності. Учитель має пояснювати важливість вивчення матеріалу, роль знань для життя людини, навчання.

Висновки. Тобто, ми з'ясували, що проблема має теоретичну базу. Але питання розвитку пізнавальної самостійності учнів потребує подальшого розгляду.

Список літератури:

1. Аверин Н. А., Львов Е. С. Как научить учиться. – К. : О-во «Знание» УРСР, 1988. – 48 с.
2. Алексеева М.І. Мотиви навчання молодших учнів / М.І. Алексеева // Початкова школа. – 1969. - №4. – С.18-24.

3. Амонашвили Ш. А. Развитие познавательной активности учащихся в начальной школе / Ш.А. Амонашвили // Вопросы психологии. – 1984. – №5. – С. 36-41.
4. Амонашвили Ш. О. До школи – у шість років / Ш. О. Амонашвили; [сост. И. Н. Баженова] // Педагогический поиск. — К. : Рад. шк., 1988. – С. 3 – 46.
5. Аристов Л.П. Активность учения школьника / Л. П. Аристов – М.: Просвещение, 1968. – 139 с.
6. Беляев О. М. Методика вивчення української мови в школі / О. М. Беляев, В. Я. Мельничайко, М. І. Пентилук та ін. – К.: Радянська школа, 1987. – 246 с.
7. Васильченко І. В. Організація системи соціального виховання учнів / І. В. Васильченко // Педагогіка і психологія. – 2001. – № 2. – С. 27 – 30.
8. Галузінська М. Г. Самостійна навчальна діяльність учнів – перший крок до творчості / М. Г. Галузінська // Обдарована дитина. – 2005. – №10. – С. 2 – 13.
9. Головкин З. Л. Уроки позакласного читання / З. А. Головкин // Початкова школа. – 2005. – №5. – С. 39.
10. Ігнатова Р. Розвиток пізнавальної активності учнів як педагогічна проблема / Р. Ігнатова // Вісник Львівського університету: Серія педагогічна. – Львів, 2004. – Вип.18. – С. 73-80.
11. Кравченко Т. Розвиток пізнавальної активності і самостійності учнів на уроках української мови / Т. Кравченко – Початкова школа. – 2001. – № 5. – С.12 – 15.
12. Кузьмінський А. І. Підручник / А. І. Кузьмінський, В. Л.Омельяненко, – К.: Знання. – 2010. – 418 с.
13. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук. ред. М. С. Вашуленка. – К. : Літера ЛТД, 2010. – 364 с. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; за ред. О. М. Пехоти. Київ: Видавництво А. С. К., 2003. 255 с.
14. Раннє дитинство: стан, проблеми, перспективи розвитку / О. М. Денисюк, Г. В. Беленька, О. В. Богиніч та ін. Київ: Держ. ін.-т пробл. сім'ї та молоді, 2003. 116 с.
15. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи. Київ, 2008.
16. Савченко О. Я. Развитие познавательной самостоятельности младших школьников / О. Я. Савченко – К.: Радянська школа, 1982. – С. 176.
17. Форостюк Т. В. Активізація пізнавальної діяльності учнів початкової школи на уроках української мови // Молодий вчений. – 2016. – №4 (31). – С.576 – 579.

Khaydarova M.H.

*Termez branch of Tashkent State Pedagogical University
named after Nizami*

DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMMUNICATION COMPETENCIES IN FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

Abstract. This article was put forward to answer the question of what the idea of competent learning should be as a result of learning. In addition, the role of language education in the development of professional competencies and communicative competence to address communication issues relevant to domestic, educational, industrial and cultural life through a foreign language, to achieve communication goals through language and speech.

Keywords: professional communication, competency approach, communicative competence, speech development, language education.

Radical reforms in the education system of the country on the basis of the Law of the Republic of Uzbekistan "On Education" [1] and the "National Program of Personnel Training" [2] are aimed at introducing person-centered education, i.e training a well-educated, open-minded, competitive and mature person. To achieve this, it is necessary to develop students' professional skills and competencies by teaching them to apply in practice the knowledge acquired in various fields in the stages of continuing education. In today's era of globalization, one of the main tasks of education is not only to impart knowledge and skills to students, but also to develop the ability to apply them in practice. This set the task of introducing a competent approach in teaching all subjects.

It is known that the main normative document defining the principles of teaching the basics of each subject at certain stages of education is the State Education Standard, which defines the goals and objectives of teaching a particular subject, the content of knowledge to be acquired by students [3].

The word "competence", derived from the Latin word ("to be worthy, skilled"), means an individual's awareness of a field, the level of knowledge of that field [4]. In the dictionary of higher education terms, the word "competence" is interpreted as "a range of issues, in which a certain official acquires knowledge and experience" [5]. At the same time, the concept of "competence" is defined as "COMPETENCE, competence - the degree to which the knowledge, skills and experience of individuals with a certain social and